

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA – 4101-08-01/2012

P/12/094

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa

T +48 22 444 57 72, F +48 22 444 57 62

lwa@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/12/094 – Profilaktyka narkomanii w szkołach
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	Kontrolę, na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli, przeprowadziła Monika Mazurek - Szczepaniak, starszy inspektor kp., upoważnienie do kontroli nr 84554 z dnia 13 listopada 2012 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Zespół Szkół Muzycznych im. Oskara Kolberga w Radomiu, ul. 25 Czerwca 70, 26-610 Radom, zwany dalej „Zespołem” lub „Szkołą”
Kierownik jednostki kontrolowanej	Robert Pluta, Dyrektor Szkoły (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie¹ opracowanie dwóch programów profilaktyki systemowej (zwanymi „Programami”) oraz sposób przeprowadzania ewaluacji Programów w zakresie profilaktyki narkomanii, natomiast pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości – realizację w ww. okresie zadań z zakresu profilaktyki narkomanii.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Niektóre z elementów Programów zostały, w ocenie NIK, przygotowane w sposób nierzetelny. Świadczą o tym m.in. niepełna diagnoza stanu zjawiska używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież szkolną, brak mierników, które służyłyby ocenie stopnia realizacji celów oraz brak konkretnych działań, z przypisanymi im grupami adresatów oraz harmonogramami ich realizacji.

NIK dostrzega fakt podejmowania przez Szkołę działań profilaktycznych. Działania te, prowadzone w ramach profilaktyki uniwersalnej, objęły w latach szkolnych 2010/2011 i 2011/2012 odpowiednio 48% i 44% uczniów Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej I i II stopnia. Jednocześnie uwagi NIK dotyczą sposobu realizacji tych działań. Podejmowane działania były wyłącznie działaniami o niepotwierdzonej skuteczności. Ponadto liczba godzin działań profilaktycznych, zakres tematyczny i sposób ich prowadzenia były różne w poszczególnych klasach i zależały głównie od wychowawców klas. Wynikało to z faktu, że Programy zawierały wyłącznie określone w sposób ogólny formy realizacji Programów.

Szkoła nie dokonywała pełnej ewaluacji Programów. Nie przeprowadzano oceny skuteczności podejmowanych działań, a także stopnia realizacji zaplanowanych w Programach celów. Ponadto nie wykorzystywano wszystkich, przewidzianych w nich narzędzi ewaluacji, tj. badań ankietowych. Brak pełnej ewaluacji

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

uniemożliwiało uzyskanie rzetelnej wiedzy na temat skuteczności realizowanych Programów oraz nie pozwalało na rzetelne planowanie działań w obszarze profilaktyki narkomanii.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Planowanie działań z zakresu profilaktyki narkomanii

1.1. Szkolny Program Profilaktyki

Opis stanu
faktycznego

Zgodnie z załącznikiem nr 4 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół², działalność edukacyjna szkoły jest określona m.in. przez program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym.

Organizowanie promocji zdrowia psychicznego, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień zapobiegania uzależnieniom, wśród uczniów, nauczycieli i rodziców w zakresie profilaktyki wychowawczej należało, na podstawie § 27 Statutu Szkoły, do obowiązków psychologa, a od 21 grudnia 2011 r. do psychologa i pedagoga szkolnego.

Za realizację strategii działań wychowawczych i zapobiegawczych polegających m.in. na systematycznym rozpoznawaniu i diagnozowaniu zagrożeń związanych z uzależnieniem odpowiedzialni byli pracownicy pedagogiczni. Koordynatorem ww. działań był Dyrektor Szkoły³.

(dowód: akta kontroli str.4-5,25-27,104,243-244)

W okresie objętym kontrolą pedagog szkolny oraz psycholog nie uczestniczyły w szkoleniu dotyczącym metod konstruowania programu profilaktyki.

(dowód: akta kontroli str. 86)

W Szkole obowiązywały:

- Szkolny Program Wychowawczo-Profilaktyczny opracowany we wrześniu 2009 r. na lata szkolne 2009/2010 i 2010/2011, oraz
- Program Profilaktyki Systemowej opracowany we wrześniu 2011 r. na rok szkolny 2011/2012.

Programy opracował w 2009 r. czteroosobowy zespół (psycholog, dwóch bibliotekarzy, nauczyciel historii i wiedzy o społeczeństwie), a w kolejnym roku psycholog oraz pedagog szkolny. Programy zatwierdzone zostały do realizacji przez Radę Pedagogiczną oraz Radę Rodziców.

(dowód: akta kontroli str.29,65,86,213-219)

Programy profilaktyki zostały opracowane na podstawie:

- obserwacji i rozmów z uczniami i nauczycielami,
- przeprowadzonych w roku szkolnym 2010/2011 badań ankietowych „Narkotyki albo życie” wśród 31 uczniów dwóch klas (klasy I liceum - 9 uczniów i I klasy gimnazjum – 22 uczniów), które nie wskazywały na problem używania lub eksperymentowania środkami psychoaktywnymi przez uczniów,

² Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17.

³ Pkt 2 Strategii działań wychowawczych i zapobiegawczych oraz interwencyjnych wobec dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem

- przeprowadzonych w roku szkolnym 2011/2012 badań ankietowych „Bezpieczeństwo w szkole” oraz „Samopoczucie w klasie i w szkole” wśród 245 uczniów, w tym 132 uczniów 7 klas ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej I Stopnia oraz 113 uczniów 6 klas ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej II Stopnia, które pomimo, iż wykazały, że uczniowie szkoły czują się w klasie dobrze, nie dotyczyły bezpośrednio zjawiska używania substancji psychoaktywnych.

(dowód: akta kontroli str.86,123-124,132-157)

Głównym celem Programów na lata szkolne 2009/2010, 2010/2011, 2011/2012 było planowanie i wdrażanie oddziaływań profilaktycznych wobec ucznia, jego środowiska w celu przygotowania do zdrowego stylu życia, zminimalizowania negatywnych wpływów środowiska oraz własnych ograniczeń.

Podstawą tych oddziaływań miała być m.in. walka z uzależnieniem, promowanie zdrowego stylu życia oraz zmniejszenie negatywnego wpływu środowiska oraz własnych ograniczeń. W Programach wymieniono od 74 (w roku szkolnym 2009/2010, 2010/2011) do 75 (w roku szkolnym 2011/2012) celów szczegółowych, wśród których m.in. w zakresie zdrowia psychicznego i fizycznego wyodrębniono uświadomienie uczniom potrzeby dbałości o zdrowie i kondycję fizyczną, umiejętność określenia zagrożenia ze strony używek - profilaktyki uzależnień (alkohol, papierosy, narkotyki, dopalacze i inne substancje psychoaktywne).

(dowód: akta kontroli str.36-40,58-62,77-81)

Programy, skierowane do trzech grup adresatów (uczniów, rodziców, nauczycieli) zakładały, że w wyniku ich realizacji uczniowie - będą znać konsekwencje zażywania narkotyków, dopalaczy, palenia, picia i wpływu używek na własne zdrowie; rodzice - poznają motywy sięgania młodzieży po środki uzależniające, uzyskają rzetelne informacje i wiedzę o uzależnieniach i ich wpływie na funkcjonowanie organizmu, poznają możliwości rozpoznania, czy ich dziecko zażywa środki psychoaktywne oraz miejsca pomocy dla osób uzależnionych, natomiast nauczyciele - poszerzą wiedzę z zakresu uzależnień i przeciwdziałania ich negatywnym skutkom oraz poinformują uczniów o przyczynach i skutkach uzależnień.

(dowód: akta kontroli str.42-43, 64-65,83-84)

Programy nie zawierały działań (zaadresowanych do konkretnych grup adresatów, określonych w czasie, z przypisanymi osobami odpowiedzialnymi za realizację) powiązanych z konkretnymi zaplanowanymi celami, wskazywał natomiast 16 ogólnych form realizacji Programu - m.in. godzinę wychowawczą, zajęcia psychoedukacyjne, warsztaty – psychologa szkolnego, specjalistów, diagnozowanie potrzeb społeczności szkolnej, pracę w grupach i indywidualną, współpracę z rodzicami i z instytucjami wspierającymi wychowanie i profilaktykę, wykorzystanie środków audiowizualnych i multimedialnych oraz w roku szkolnym 2009/2010, 2010/2011 realizację programu profilaktycznego „Narkotyki albo życie”.

W zakresie profilaktyki narkomanii Programy zakładały działania z poziomu profilaktyki uniwersalnej.

(dowód: akta kontroli str.41,62-63,81-82)

Zdaniem Dyrektora Szkoły Pana Roberta Pluty „... charakter szkoły oraz potrzeba rozwijania zainteresowań muzycznych jest czynnikiem chroniącym uczniów. (...) Program nie zakładał działań z zakresu profilaktyki selektywnej oraz wskazującej, dlatego, że do tej pory nie odnotowano sytuacji, które wskazywałyby na posiadanie, używanie lub rozprowadzanie narkotyków przez uczniów”.

(dowód: akta kontroli str.85,87)

W postanowieniach końcowych Programów zapisano, że będą one poddawane ewaluacji i modyfikacji w oparciu o ankiety, obserwacje, rozmowy (indywidualne i grupowe) oraz analizę potrzeb szkoły i środowiska.

(dowód: akta kontroli str.41,62-63,81-82)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Niektóre z elementów Programów zostały opracowane w sposób nierzetelny. Świadczą o tym m.in.:

- przeprowadzenie niepełnej diagnozy stanu zjawiska używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież szkolną. Wykorzystane w diagnozie badania ankietowe zostały przeprowadzone już w trakcie obowiązywania Programów, objęły niewielką populację uczniów szkoły (31 osób na 385 uczniów w roku szkolnym 2010/2011), a część z nich (badanie przeprowadzone w roku szkolnym 2011/2012 w zakresie bezpieczeństwa w szkole) nie dotyczyło bezpośrednio problemu narkomanii;

(dowód: akta kontroli, str. 86,123-124,132-157)

- ogólne sformułowanie Programów. Programy nie zawierały działań (zaadresowanych do konkretnych grup adresatów, określonych w czasie, z przypisanymi osobami odpowiedzialnymi za realizację), których realizacja miała służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wskazywały natomiast jedynie ogólnie formy ich realizacji, niepowiązane z celami Programów;

(dowód: akta kontroli str. 29-46, 54-65,73-84)

- brak mierników, które służyłyby ocenie stopnia realizacji celów oraz efektów podejmowanych działań.

Pan Robert Pluta Dyrektor Szkoły wyjaśnił: „Nie prowadzono diagnozy, która miałaby stać się podstawą do opracowania Programu Profilaktyki Systemowej. W trakcie codziennej pracy dokonywana jest bieżąca diagnoza, która dotyczy głównych problemów nurtujących uczniów, rodziców i nauczycieli. Działania obejmują także analizę zagrożeń, którym podlegają uczniowie szkoły. W tym kierunku stale podejmowane są adekwatne działania (np. spotkania z uczniami i rodzicami, rozmowy z wychowawcami, spotkania z psychologiem i pedagogiem szkolnym). Całościowej diagnozy nie dokonywano przede wszystkim ze względu na specyfikę pracy szkoły, która podejmuje liczne, czasem niezaplanowane wcześniej przedsięwzięcia angażujące większą część społeczności szkolnej (koncerty, festiwale, przesłuchania, spektakle muzyczne, wyjazdy uczniów, liczne próby) w związku z tym zabrakło czasu na realizację wszystkich zadań. Diagnoza dokonywana jest przez rozmowy z wychowawcami, uczniami, rodzicami, obserwację uczniów podczas zajęć. Informacje zwrotne pochodzą od grona pedagogicznego, wychowawców, którzy monitorują na bieżąco, co dzieje się w klasie, pracowników poradni oraz przedstawicieli innych instytucji zewnętrznych, którzy pracują z naszymi uczniami. Specyfika naszej szkoły zakłada indywidualną pracę z uczniem, co sprzyja braku anonimowości dziecka. Wszelkie niepokojące zachowania są na bieżąco dostrzegane oraz podejmowane stosowne działania. Program sformułowano na poziomie ogólnym, gdyż uznaliśmy, że jego realizacja w takiej formie będzie najbardziej adekwatna do specyfiki szkoły”.

(dowód: akta kontroli str.85-90)

2. Szkoła nie prowadziła pełnej ewaluacji Programów. Nie zawierała ona oceny skuteczności podejmowanych działań, a także stopnia realizacji zaplanowanych w Programach celów. Ponadto, przy przeprowadzaniu

ewaluacji nie wykorzystywano badań ankietowych – narzędzia ewaluacji przewidzianego w Programach.

W ocenie NIK, celem ewaluacji powinno być dokonanie oceny wartości i skuteczności programu i udzielenie odpowiedzi na pytania dotyczące programu – np. kontynuacji zadań lub rezygnacji z niektórych z nich. Jest to niezbędne do rzetelnej oceny jego funkcjonowania i planowania działań profilaktycznych na kolejne lata szkolne.

(dowód: akta kontroli str.158-160)

Pan Robert Pluta Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że w roku 2011/2012 nie przeprowadzono ewaluacji Programu Profilaktyki Systemowej. Program ten został stworzony bez odpowiedniej diagnozy środowiska i na wzór programów funkcjonujących w placówkach ogólnokształcących. Nie udało się ewaluować wszystkich obszarów pod kątem osiąganych celów, gdyż zaplanowany do realizacji program okazał się nie w pełni adekwatny do potrzeb uczniów szkoły. Wpłynęła na to także specyfika pracy szkoły i brak czasu. Dokonano ewaluacji częściowej, która obejmowała obszary najbardziej istotne dla uczniów szkoły muzycznej (bezpieczeństwo w szkole, samopoczucie w klasie, akty przemocy oraz cyberprzemocy, frekwencja uczniów). Wśród nich nie znalazły się te związane z profilaktyką uzależnień, ponieważ nie odnotowano posiadania używania i rozprowadzania narkotyków przez uczniów na terenie szkoły.

(dowód: akta kontroli str.85-90)

1.2. Plany doskonalenia nauczycieli

W planach szkolenia nauczycieli na lata szkolne 2010/2011 i 2011/2012 nie przewidziano doskonalenia umiejętności profilaktycznych nauczycieli.

(dowód: akta kontroli str. 91-92)

Pan Robert Pluta Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że nie przewidywano doskonalenia umiejętności profilaktycznych, ponieważ nauczyciele nie zgłaszali takiego zapotrzebowania.

(dowód: akta kontroli str.100-101)

W okresie objętym kontrolą psycholog i pedagog szkolny uczestniczyły w siedmiu szkoleniach dotyczących działań profilaktycznych, w tym dwóch dotyczących nowych narkotyków tzw. „dopalaczy”, podczas których zdobywały wiedzę na temat narkotyków, sposobu prowadzenia rozmów z uczniami i rodzicami o dopalaczach, metod działań profilaktycznych oraz dobrych praktyk realizowanych na terenie woj. mazowieckiego.

Ponadto w szkoleniu rady pedagogicznej przeprowadzonym przez pedagoga szkolnego uczestniczyło 59 nauczycieli, którzy uzyskali wiedzę o oddziaływaniu środków odurzających na młodzież.

(dowód: akta kontroli str. 91-99,102,166-171)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.3. Procedury postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń

Opis stanu faktycznego

Szkoła opracowała Strategię działań wychowawczych i zapobiegawczych oraz interwencyjnych wobec dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem⁴, o której mowa w § 10 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem⁵.

(dowód: akta kontroli str.47-53,104-118)

W ramach Strategii opracowano procedury postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń związanych ze środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, z uwzględnieniem zadań osób podejmujących interwencje, co było zgodne z § 10 pkt 4 ww. rozporządzenia.

Procedury postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń były zgodne z Procedurami postępowania nauczycieli i metodami współpracy szkół z Policją w sytuacjach zagrożenia dzieci oraz młodzieży przestępczością i demoralizacją, w szczególności: narkomanią, alkoholizmem, prostytutką⁶.

(dowód: akta kontroli str.104-118)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia opracowanie programów profilaktycznych oraz ich ewaluację, natomiast pozytywnie opracowanie procedur i strategii postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń.

2. Wdrażanie działań z zakresu profilaktyki narkomanii

2.1. Realizacja działań profilaktycznych

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą w Szkole realizowano niżej wymienione działania oraz programy profilaktyczne dotyczące profilaktyki narkomanii, tj.:

- program profilaktyczny „Zagrożenia ze strony substancji psychoaktywnych wobec młodzieży”, zrealizowany przez Polskie Towarzystwo Psychoterapii Uzależnień/o. Radom w dwóch z sześciu klas Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej II Stopnia (I semestrze roku szkolnego 2011/2012 w klasie I i II). W programie uczestniczyło 48 uczniów (na 427 uczniów Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej I i II stopnia) przez dwa dni;
- zajęcia Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej Nr 3 w Radomiu zrealizowane w roku szkolnym 2010/2011 w formie warsztatów profilaktycznych „Nałogi – jak nie dać się nabrać” w dwóch z sześciu klas Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej II Stopnia. W programie uczestniczyło 39 uczniów klasy I i V (na 385 uczniów Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej I i II stopnia);
- zajęcia profilaktyczne przeprowadzone przez nauczycieli i wychowawców oraz pedagoga i psychologa szkolnego na lekcjach godzin wychowawczych, przyrody, biologii bądź wychowania do życia w rodzinie. Powyższe zajęcia

⁴ Strategia obowiązywała od września 2011 r., wcześniej w Szkole obowiązywały Procedury postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży demoralizacją oraz metody współpracy szkół z policją w sytuacjach zagrożenia dzieci oraz młodzieży przestępczością i demoralizacją w szczególności narkomania, alkoholizmem i prostytutką wprowadzone we wrześniu 2009 r.

⁵ Dz. U Nr 26, poz. 226

⁶ Modelowe procedury postępowania nauczycieli opracowane w ramach jednego z modułów Krajowego Programu Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przestępczości wśród Dzieci i Młodzieży.

przeprowadzono łącznie na 63 godzinach lekcyjnych (2010/2011 - 38, 2011/2012 – 25) i objęły one 371 uczniów (2010/2011 – 183, 2011/2012 – 188 uczniów).

W roku szkolnym 2010/2011 zajęcia profilaktyczne przeprowadzono w 10 spośród wszystkich 19 klas Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej I i II stopnia.

W roku szkolnym 2011/2012 zajęcia przeprowadzono w 9 spośród wszystkich 20 klas Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej I i II stopnia.

(dowód: akta kontroli, str. 199-206, 233-234)

- Zajęcia profilaktyczne „Bajka częstokroć sens moralny mieści” przeprowadzone wśród uczniów trzech z sześciu klas Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej II stopnia. Zajęcia objęły 81 uczniów I, II i III klasy (na 114 uczniów klas I-VI Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej II stopnia). Polegały one na prezentacji nagranych przez uczniów filmów, które tematycznie pokazywały zagrożenia związane z uzależnieniem oraz możliwości pomocy osobie uzależnionej. Projekt nawiązywał do bajki Ignacego Krasickiego „O doktorze Hiszpanie”.

(dowód: akta kontroli str. 161-165, 167-173, 185-206)

Ponadto działania z zakresu profilaktyki narkomanii były umieszczone w szerszym kontekście profilaktyki uzależnień i wzmacniania postaw pożądanych; działania te dotyczyły m.in. przeciwdziałania alkoholizmowi i uzależnieniu od tytoniu, radzenia sobie z agresją, tolerancji dla odmienności i wzmacniania postaw asertywnych⁷.

(dowód: akta kontroli str. 161-165, 176-183, 199-206)

W roku szkolnym 2010/2011 nie zrealizowano zajęć profilaktycznych w ramach programu „Narkotyki albo życie” zaplanowanych do realizacji w drugim semestrze.

Pan Robert Pluta Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że zajęcia nie zostały zrealizowane z powodu przerwy pedagoga w pracy związanej z urlopem macierzyńskim. Natomiast psycholog szkolny zatrudniony na ½ etatu był zaangażowany w realizację programu „Znajdź właściwe rozwiązania” prowadzonego przez kilka miesięcy. Praca pedagoga / psychologa to praca szczególnego zaufania wśród dzieci i rodziców. Przewidywany 4-miesięczny czas zastępstwa wydawał się zbyt krótki na zatrudnienie na miejsce pedagoga. Nie było zatem osoby przygotowanej merytorycznie, która mogłaby zrealizować zajęcia w ramach programu „Narkotyki albo życie.”

(dowód: akta kontroli str. 100-101)

W ramach działań profilaktycznych skierowanych do rodziców wychowawcy na zebraniach rodziców w roku szkolnym 2010/2011, uczniów klas I, II i V Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej II stopnia przekazywali informacje na temat zjawiska dopalaczy.

Ponadto w Szkole na tablicy ogłoszeń zawierającej informacje dotyczące uzależnień umieszczone były m.in. ogólne informacje, w tym wykaz miejsc świadczących bezpłatną pomoc oraz adresy stron internetowych, gdzie można uzyskać wiedzę na

⁷ Program profilaktyki alkoholowej dla młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych zrealizowany przez Polskie Towarzystwo Psychoterapii Uzależnień o Radom, Rządowy Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu „Nie pal przy mnie. Proszę”, „Znajdź właściwe rozwiązanie”, „Trzymaj formę”, zajęcia profilaktyczne „Być asertywnym” przeprowadzone podczas godzin wychowawczych, „O samotności wśród nastolatków. Dlaczego popadają w depresję i jak sobie z nią radzą”

temat dopalaczy i narkotyków (www.dopalaczeinfo.pl, www.kbpn.gov.pl/wydawnictwa_on_line.htm, www.kbpn.gov.pl, www.narkomania.org.pl).

(dowód: akta kontroli str. 121-122, 131, 189)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Część działań z zakresu profilaktyki narkomanii było podejmowanych w sposób niespójny i nieskoordynowany. Kontrola wykazała, że zajęcia profilaktyczne w ramach godzin wychowawczych prowadzone były w różnym wymiarze godzin, a także obejmowały różny zakres tematyczny: np. zajęcia, przedmiotem których była profilaktyka „dopalaczy”, przeprowadzono w klasie 6b (I stopnia) dwukrotnie w roku szkolnym 2010/2011, natomiast w klasie 6a (I stopnia) zajęć takich nie przeprowadzono w ogóle. W klasie 3 (II stopnia) zajęcia o tematyce „dopalaczy” przeprowadzono trzykrotnie w roku szkolnym 2010/2011, podczas gdy w klasie 6 (II stopnia) nie przeprowadzono w ogóle takich zajęć. W ocenie NIK, przyczyną powyższego było nierzetelne opracowanie Programów, w szczególności: ograniczenie się wyłącznie do wskazania form ich realizacji, bez wskazania adresatów konkretnych działań (poszczególnych klas) oraz terminów realizacji.

(dowód: akta kontroli str. 199-206)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Uwagi NIK dotyczą prowadzenia działań w zakresie profilaktyki uniwersalnej wyłącznie o niepotwierdzonej skuteczności. Propozycje działań o potwierdzonej skuteczności stanowią m.in. działania rekomendowane przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, EMCDDA⁸.

2.2. Podejmowanie działań interwencyjnych

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą Szkoła nie stwierdziła występowania wśród uczniów zachowań wymagających działań interwencyjnych pracowników Szkoły określonych przepisami prawa⁹ i przyjętymi w Szkole procedurami postępowania. W związku z powyższym Szkoła nie podejmowała działań interwencyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 126, 161-163)

2.3. Organizacja i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej

Opis stanu
faktycznego

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w Szkole na rzecz uczniów, ich rodziców i nauczycieli była udzielana na zasadach określonych w rozporządzeniach w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach¹⁰, przez pedagoga szkolnego oraz psychologa.

(dowód: akta kontroli str. 161-163)

W związku z niestwierdzeniem przypadków używania narkotyków przez uczniów oraz zagrożenia uzależnieniem w okresie objętym kontrolą, nie udzielano pomocy psychologiczno-pedagogicznej w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 126, 161-163)

⁸ Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii.

⁹ Par. 9 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem (Dz. U. Nr 26, poz. 226).

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. obowiązywało do 31 stycznia 2011 r. W dniu 1 lutego 2011 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 17 listopada 2010 r.

Współpraca Szkoły z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 3 w Radomiu polegała przede wszystkim na prowadzeniu grupy wsparcia dla pedagogów i psychologów, prowadzeniu przez Poradnię zajęć o charakterze terapeutycznym dla uczniów (m.in. w zakresie koncentracji uwagi, problemów emocjonalnych i innych trudności szkolnych), poradnictwie dla rodziców dotyczącym problemów wychowawczych i trudności szkolnych, diagnozy trudności szkolnych danego ucznia. Poradnia prowadziła również zajęcia na terenie szkoły w zakresie profilaktyki (integracyjnej, wspierającej, zajęcia z uczniem zdolnym), w tym również profilaktyki uzależnień.

(dowód: akta kontroli str. 161-165,190-191,199-206)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹¹, wnosi o:

1. Przeprowadzenie, na potrzeby opracowywania kolejnego programu profilaktyki, pełnej diagnozy stanu zjawiska używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież szkolną.
2. Uwzględnienie w programie profilaktyki:
 - elementów pozwalających na dokonanie rzetelnej ewaluacji jego skuteczności,
 - działań powiązanych z celami, których realizacji mają służyć,
 - adresatów działań, terminów oraz osób odpowiedzialnych za ich realizację.
3. Prowadzenie spójnych i skoordynowanych działań z zakresu profilaktyki narkomanii.
4. Przeprowadzanie pełnej ewaluacji programów profilaktyki.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

¹¹ Dz.U. z 2012 r., poz.82

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia

grudnia 2012 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie

Kontroler
Monika Mazurek - Szczepaniak
starszy inspektor kp.

.....
Podpis

.....
Podpis